

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu

Jan Pazdziora

Recenze knihy TeXbook naruby

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu, Vol. 7 (1997), No. 1-2, 103–105

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/149787>

Terms of use:

© Československé sdružení uživatelů TeXu, 1997

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Besides the formal presentations, you will also enjoy the commercial exhibits, posters, workshops, and “Birds-of-a-Feather” sessions.

We hope to arrange bursary funds for support of students and those participants who demonstrate need. For bursary requests, send email to `mailto:bursary@mail.tug.org` or by postal mail to

TUG'97 Bursary Committee
135 Center Hill Road
Plymouth, MA 02360 USA

Contact Information

For complete details, please see our Web page at `http://www.tug.org/tug97` or request an email package from `mailto:tug97-l@mail.tug.org`.

If you are interested in attending and wish to be kept up to date with the latest conference information including program, cost, etc., please send email to `mailto:tug97-l@mail.tug.org`.

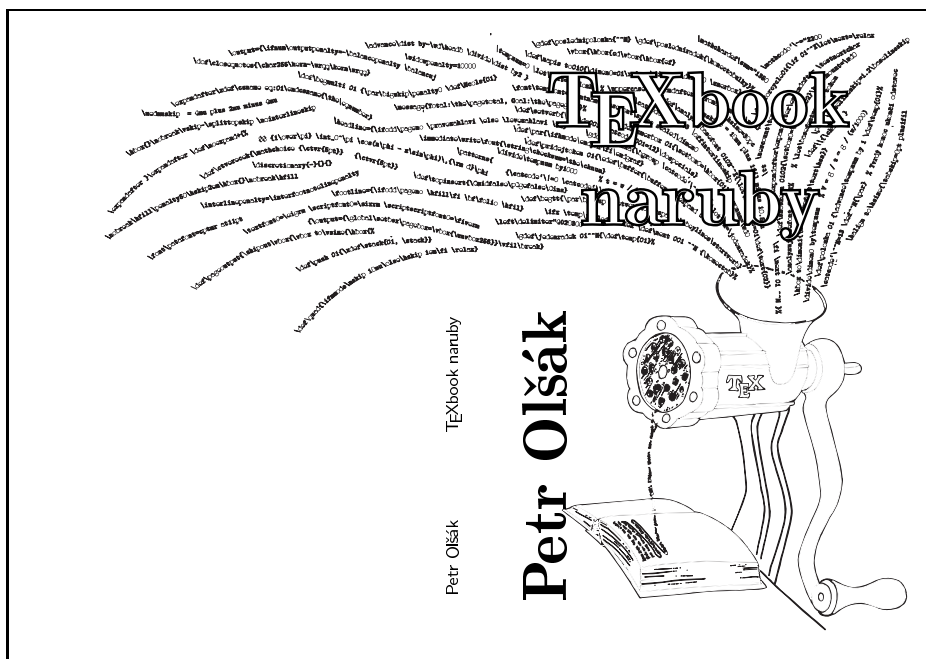
Recenze knihy T_EXbook naruby

JAN PAZDZIORA

Dne 10. února oznámil pan Olšák českým příznivcům T_EXu prostřednictvím konference členů ζ TUGu a newsové skupiny `cz.comp.cstex`, že dává k dispozici text své knihy *T_EXbook naruby*. Kniha je dostupná na Internetu jako DVI, PDF a PS soubor, její URL je `http://math.feld.cvut.cz/olsak/tbn.html`.

Stejně jako v autorově knize *Typografický systém T_EX* se i zde jedná o výlet do světa tohoto sázecího systému. Tentokrát je ale zaměřen přímo na samotné jádro věci, program T_EX. Zabývá se jeho algoritmy, primitivními makry i makry formátu `plain` a jejich použitím, vysvětluje pravidla pro jejich správnou činnost a vše ilustruje na příkladech.

Hlavní část knihy se jmenuje *Algoritmy* a v sedmi kapitolách nás seznámí s hlavními částmi programu, kterými dokument při zpracování T_EXem prochází. Od vstupního procesoru přes expanzi maker, hlavní procesor (střeva programu), tvorbu tabulek a sazbu matematiky až po lámání a výstupní rutiny, s několika bonbónky navíc. Každá z těchto částí se podrobně věnuje jednomu kusu programu a vysvětlí jak jeho práci, tak souvislost s ostatními algoritmy, které T_EX

používá. Vše je doprovázeno příklady – téměř na každé stránce najdeme kousek $\TeX$ ovského kódu, na kterém autor prakticky předvede fakta uvedená v textu.

Druhá, menší část, má název *Reference* a ten již sám říká, co je jejím obsahem: abecedně uspořádaný přehled definic a syntaktických pravidel (například definice *glue* spolu možnými tvary zápisu), slovníček primitivních a plainovských maker, velmi užitečný seznam příkladů z knihy, literatura a rejstřík. I zde jsou definice často prokládány příklady typického použití, navíc u každého makra najdeme odkaz jak na podrobnější výklad v první části knihy či na jeho použití, tak i čísla stránek v *TeXbooku*, kde se o daném hesle hovoří.

Tím se dostáváme k často kladené otázce: pro koho je kniha určena a jaký rozdíl mezi *TeXbookem naruby* a jeho originálním bratříčkem? Pokusím se zde na tuto otázku odpovědět, protože by to mohlo dát čtenáři představu, zda si ji chce ze sítě stáhnout, když už přece jednu (či dvě?) knihy o $\TeX$ u doma má a potřebu číst další zatím nepociťoval.

Pravděpodobně nezaujme začínající uživatele $\TeX$ u. Autor předpokládá, že čtenář $\TeX$ víceméně běžně používá a nabízí zde pomoc pro případ, že už typické *Začínáme s* nebo *Jemný úvod do* nestačí. Případ, kdy se program z nepochopitelného důvodu začne chovat jinak, než bychom si přáli, nebo kdy bychom si chtěli usnadnit práci napsáním makra, které ale přesáhne naše

uživatelské schopnosti. V takovém okamžiku již nestačí vědět, jak co (v ideálním případě) udělat, mnohem důležitější je pak informace, proč se program chová právě tak, jak se chová, jaký má k tomu důvod. A právě o těchto důvodech a souvislostech je tato kniha. S její pomocí se můžeme snadněji dostat ze situace, kdy tušíme, že by to tak nějak mělo fungovat, blíže k pozici, kdy víme, proč je odpověď $\text{\TeX}$ u právě taková, jaká je.

Kniha je velmi dobrou referencí, na rozdíl od originálního *TeXbooku*. Tím, že u definice makra najdeme jednak jeho krátký popis a vysvětlující příklady, jednak odkaz do první části knihy, kde se dozvíme o kontextu a souvislostech jeho použití, se knížka stala velmi přehlednou a užitečnou, pokud hledáme rychlou odpověď. V *TeXbooku* je informace o makru či funkci programu většinou rozprostřena po celé knize a její hledání je často dosti strastiplné. Vše se tam komplikuje také velmi beletristickým stylem výkladu i tím, že se prof. Knuth často dopouští svých malých „lží“, které uvádí na pravou míru třeba až několik kapitol později. V *TeXbooku naruby* se autor naopak snaží dát na jednom místě co možná kompletní a nejhutnější odpověď, přičemž možná tvrdost takového postupu je vyvážena praktickými příklady a ukázkami. A pro hodně českých a slovenských čtenářů může být dosti důležitým argumentem stále i jazyková stránka.

Pro toho, kdo to s $\text{\TeX}$ em myslí jen trošku vážně a nechce se na něj dívat jako na černou skříňku, se *TeXbook naruby* může stát užitečným průvodcem a zdrojem informací. Mohla by zaujmout místo druhé knihy o $\text{\TeX}$ u v rodině, hned za uživatelskými manuály. Je zde totiž shromážděno velké množství „low level“ informací, proložených praktickými příklady.

Jediným problémem zůstává neexistence její tištěné verze. I když je Internet stále dostupnějším médiem, je pravděpodobně stále hodně těch, pro které bude elektronická podoba překážkou. Doufejme, že tento stav je pouze dočasný a že se s *TeXbookem naruby* setkáme brzy i v papírovém provedení.

Jeho náhradou se může alespoň prozatím stát elektronická verze ve formátu PDF – Portable Document Format firmy Adobe. Ta byla vytvořena programem `tex2pdf`¹ a její hlavní výhodou je přenositelnost a „klikatelné“ odkazy v textu, které nás přenesou přímo na tu stranu a místo v knize, na které ukazují. Pohyb po knize dlouhé 468 stran se tak velmi zjednodušuje, což je u díla referenčního typu určitě přínosem.

Jan Pazdziora
Fakulta informatiky
Centrum výpočetní techniky FI
Botanická 68a
602 00 Brno
adelton@informatics.muni.cz

¹Han The Thanh: Alternativní výstup programu $\text{\TeX}$ – PDF. Zpravodaj Československého sdružení uživatelů $\text{\TeX}$ u, 6 (2), 69–85 (1996).